

Eesti vähitõrje tulevik sünnib koostöös

Rille Pihlak – Eesti vähitõrje võrgustiku kliiniline juht, Tartu Ülikooli

Vähktõve kasvav koormus Eestis nõuab meilt senisest tugevamat koostööd ja ühist tegutsemist. 2021. aastal Eesti vähitõrje tegevuskava koostades prognoositi, et 2030. aastaks diagnoositakse Eestis 10 845 uut vähijuhtu aastas. Kõige värskemate Tervise Arengu Instituudi andmete kohaselt diagnoositi aga juba 2023. aastal 9835 uut vähijuhtu. Sama aasta lõpus elas Eestis üle 73 000 inimese, kellel oli elu jooksul diagnoositud pahaloomuline kasvaja. Oleme 2030. aastaks prognoositud tasemele jõudnud ohtlikult lähedale juba seitse aastat varem – ning just seetõttu on oluline, et Eesti vähivaldkond tegutseks ühiselt.

Veidi enam kui aasta tagasi loodi Tartu Ülikooli meditsiiniteaduste valdkonna juurde Eesti vähitõrje võrgustik ESTCAN eesmärgiga tuua Eesti vähivaldkond kokku ühise sihi taha – et iga Eesti inimene saaks parimat võimalikku vähiennetust, diagnostikat, ravi ja toetust sõltumata sellest, kus ta elab või millises ravi-asutuses tema teekond algab.

ESTCAN ühendab kümmet organisatsiooni: Tartu Ülikooli Kliinikum, Põhja-Eesti Regionaalhaigla, Ida-Tallinna Keskhaigla, Tallinna Lastehaigla, Tartu Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool, Eesti Vähiliit, Sotsiaalministeerium, Tervisekassa ja Tervise Arengu Instituut. ESTCAN ei ole loodud olemasolevaid struktuure dubleerima, vaid nende tegevust ühendama ja koordineerima. Eesti on väike riik ning vähitõrjes peaks see olema meie tugevus. Meil ei ole piisavalt inimesi ega ressursse, et iga asutus või eriala saaks vähitõrjet arendada eraldiseisvalt. Peame küsima: mida vajab Eesti tervikuna?

ESTCANi roll ei piirdu tervishoiukorralduse toetamisega. Võrgustiku kolm sammast on teaduse ja innovatsiooni, kliinilise koostöö ning hariduse ja koolituse edendamine. Esimese tegutsemisaastaga oleme toonud kokku vähivaldkonna kogukonda, kaardistanud kitsaskohti ja

arenguvajadusi ning käivitunud koostööd patsienditeekondade, vähiravi kvaliteedi, teadustöö ja hariduse arendamiseks. Ehk kõige olulisem saavutus on järjest tugevnev arusaam, et Eesti vähitõrje areng on meie kõigi ühine vastutus.

Eesti vähitõrje tegevuskava 2021–2030 on meie üheks keskseks orientiiriks, kuid selle värsket vahehindamine näitas, et kuigi mitmes valdkonnas on toimunud areng, on tervikuna eesmärkide suunas liigutud liiga aeglaselt. Järgmiste aastate jooksul on vaja oluliselt rohkem jõudu, koordineeritud tegutsemist ja ressursse, et kokkulepitud eesmärgid jõuaksid päriselt ellu ning tegevuskava ei jääks dokumendiks riivil. ESTCANi oluline ülesanne on seista selle eest, et vähitõrje püsiks riikliku prioriteedina ning kokkulepitud eesmärkide täitmiseks oleksid olemas nii selge vastutus kui ka stabiilne rahastus. Vähitõrje vajab pikaajalist vaadet – juhusliku rahastusega ei saa oodata püsivaid tulemusi.

Samas on põhjust vaadata tulevikku optimistlikult. Juba esimese tegutsemisaastaga on ESTCANist saanud mitme Euroopa Liidu vähivaldkonna suur- ja lipulaevaprojekti eestvedaja ning partner. See ei tähenda üksnes Eesti tugevamat nähtavust Euroopas, vaid annab meile väga praktilise võimaluse tuua Eestisse juurde teadmisi, rahvusvahelist kogemust ja ressursse ning kasutada neid meie enda vähitõrje arendamiseks.

Järgmiste aastate küsimus ei ole ainult selles, mida ESTCAN suudab teha, vaid mida suudame teha koos. Kui suudame ühendada Eesti vähivaldkonna kogukonna ühise eesmärgi taha, seista järjepidevalt riiklike eesmärkide täitmise eest ning muuta Eesti väiksuse koostöö kaudu meie eeliseks, on meil reaalne võimalus kujundada vähitõrjes süsteem, mille üle võime olla uhked.

ESTCANi esimene aasta on näidanud, et tahe selleks on olemas. Nüüd tuleb see tahe muuta püsivaks muutuseks.

Rille Pihlak